

LORANDOLAR
VE
TUBİNİLER

OSMANLI DEVLETİ'NDE
LEVANTEN BANKER
AİLELER VE FAALİYETLERİ

SEMİH SEFER

SEMİH SEFER

1991'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde lisans (2010-2014) eğitimini tamamlayarak, 2017 yılında aynı Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalından "Osmanlı Devleti'nde Faaliyet Gösteren Banker Lorando ve Tubini Aileleri" başlıklı yüksek lisans teziyle mezun oldu. 2019 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak atandı. Hâlen bu görevini sürdürmekte olan Sefer, 2024 yılında "Osmanlı Dış Borçlarının Birleştirilmesi: Tevhid-i Düyun (1901-1903), başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Osmanlı finans, diplomasi ve sosyo-ekonomik tarihi alanında çalışmalarını sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	9
ÖNSÖZ.....	11
KISALTMALAR LİSTESİ.....	15

BİRİNCİ BÖLÜM

LEVANTEN BİR KİMLİK ÇERÇEVESİNDE

LORANDO VE TUBİNİ AİLELERİ.....	17
---------------------------------	----

A. 19. Yüzyıl Öncesinde Levantenler ve Lorando - Tubini Aileleri.....	17
1. Doğu Akdeniz'de Levanten Zümreler ve Lorando-Tubini Aileleri.....	22
2. Levantenlerin Doğu Akdeniz'den Anadolu'ya Göçleri ve Lorando-Tubini Aileleri.....	27
B. 19. Yüzyılda Lorando ve Tubini Ailelerinin Osmanlı Devleti'ndeki Durumları	32
1. Lorandolar ve Tubinilerin Tabiiyetleri.....	32
2. İş Hayatında Lorandolar ve Tubiniler.....	38
3. Lorandolar ve Tubinilerin Statü ve İtibarları.....	51

C. Cemiyet Hayatı İçerisinde Lorando ve Tubini Aileleri.....	61
1. Fransız Katolik Cemiyetine Katkıları.....	61
2. İstanbul Cemiyet Hayatındaki Durumları.....	66
D. Lorandolar ve Tubinilerin Osmanlı Topraklarından Ayrılmaları.....	70

İKİNCİ BÖLÜM

19. YÜZYILDA OSMANLI MALİYESİ VE LORANDO – TUBİNİ TİCARET EVLERİ	79
---	----

A. 1838-1863 Yılları Arasında İç Borçlanma Kurumları ve Banker Lorando-Tubini Aileleri.....	79
1. Kambiyo İstikrarı Uygulamaları Dahilinde Lorandolar ve Tubiniler.....	79
a. Kambiyo İstikrarı Uygulamalarının Başlangıcı ve Lorando Ticaret Evi	81
b. Şirket-i Maliyye (İttihâd-ı Malî / Union Financière) ve Tubiniler.....	85
2. Türkistan Bankası (Bank of Turkey Soci��t�� Anonyme) ve Tubiniler	90
3. Kırım Savaşı Sonrası İç Borçlanma ve Lorando- Tubini Ticaret Evleri.....	95
B. Lorando ve Tubini Finans Kurumlarının Gelişimi (1863-1875)	101
1. Osmanlı Maliyesinde Borçlanmanın Artması ve Lorando-Tubini Kumpanyaları (1863-1869).....	101
2. İtibar-ı Umûmî-i Osmânî Bankası (Cr��dit G��n��ral Ottoman).....	111
3. 1875 Senesi İstikrazları ve Lorando Biraderler Kumpanyası.....	121
C. 1875-1881 Yılları Arasında Osmanlı Maliyesi ve Lorando-Tubini Ticaret Evleri.....	123

D. Yeni Dönemde Bankerlikten İşletmeciliğe Lorandolar ve Tubiniler (1881-1914)	131
1. Ergani Bakır Madeni	131
2. Sultançayırı Borasit Madeni	133
3. Üsküdar-Kadıköy Tramvay Hattı	140

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LORANDO VE TUBİNİ AİLELERİNİN DAHİL

OLDUKLARI ANLAŞMAZLIKLAR.....	145
-------------------------------	-----

A. Lorando ve Tubini Alacakları Meselesi (1875-1901).....	145
---	-----

1. Lorando ve Tubini Alacakları Meselesinin Ortaya Çıkması.....	145
---	-----

2. Alacak Meselesinde İkinci Perde: Değişen Aktörler	155
--	-----

3. Lorando ve Tubini Alacakları Davasının Fransa ile Osmanlı Devleti Arasında Krize Dönüşmesi	169
---	-----

4. Fransa'nın Midilli Adası'nı İşgali ve Alacakların Ödenmesi.....	184
--	-----

B. Lorando Ailesi İle Hüdaverdioğulları Arasındaki Maden Davası.....	191
--	-----

C. Lorando Ailesinin V. Murad Dönemi Alacakları	198
---	-----

SONUÇ.....	201
------------	-----

KAYNAKÇA	207
----------------	-----

EKLER.....	221
------------	-----

TABLolarIN LİSTESİ

Tablo-1: Lorandoların Fransa Elçiliğinin Kayıtlarındaki Nüfus Olayları.....	35
Tablo-2: Jean Lorando'nun Mal Varlığı.....	60
Tablo-3: Lorando Ailesinin 30 Ağustos 1900 Tarihinde Satışa Çıkarılan Mal Varlıkları.....	75
Tablo-4: Crédit Général Ottoman Bankası'nın 1871-1875 Arasındaki Başlıca Mali Faaliyetleri.....	120

ÖNSÖZ

19. yüzyılda Galata bankerlerinin Osmanlı maliyesindeki faaliyetleri ve rolleri iktisat tarihçilerinin üzerinde durduğu en önemli konulardan biridir. Devletin mali açıdan uzun süre ayakta kalmasına yardımcı olan bankerler, iktisadi faaliyetlerinin yanında siyasi, sosyal ve kültürel anlamda hem devlet hem de tebaası ile alışveriş içinde olmuştur. Bu faaliyetler Osmanlı tebaası olmayan bankerler nezdinde Avrupa'nın siyasi ve iktisadi konularının devlet iç işlerine dahil olmasını sağlamıştır.

Üyelerinin pek çoğu banker olan Fransız vatandaşı Lorando ve Tubini aileleri*, sahip oldukları Levanten geçmiş ile 19. yüzyıldaki Osmanlı yenileşmesi içerisinde adlarından özellikle mali faaliyetleri ile söz ettirmişlerdir. Ortak bir geçmişe sahip bu iki aile hem ayrı olarak hem de birlikte gerçekleştirdikleri faaliyetlerle tabi oldukları devletin siyasi, ekonomik ve kültürel çıkarlarının elçisi olmaları ile de ön planda çıkmışlardır. Dolayısıyla çalışmamızda Lorando ve Tubini ailelerinin faaliyetlerinin değerlendirilmesi sadece Osmanlı Devleti'nin mali koşulları içerisinde değil, farklı alanların katılımı ile de sağlanmıştır.

---

* Lorando ve Tubini ailelerinin soyağacı bilgisine www.albarakakultur.com adresinde bulunan kitabın tanıtım sayfasından ulaşabilirsiniz.

Lorando ve Tubini ailelerinin iktisadi faaliyetlerinin Latin Katolik Cemiyeti ve Fransa'nın Doğu'daki çıkarlarına katkılarının değerlendirilebilmesi için evvela 19. yüzyılın öncesindeki Levanten geçmişlerinin ortaya konması gerekmektedir. Nitekim çalışmamızın birinci bölümünde iki ailenin Levanten kimliklerini ve onun gereklerini ortaya koymaya çalıştık. İkinci bölüm 19. yüzyılda Osmanlı maliyesinin kırılma noktaları baz alınarak Lorando ve Tubini ailelerinin kurdukları kumpanyalar ile iktisadi faaliyetlerini içeren konulara ayrılmıştır. Dahil oldukları anlaşmazlıklar ve bunların Fransa Sefareti'nin devreye girmesiyle siyasi konulara argüman olması ise son bölümü teşkil etmektedir. Böylece her iki Levanten ailenin 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'ndeki iktisadi, sosyal, kültürel ve siyasi faaliyetlerini tek bir şemada göstermeye gayret ettik.

Çalışmamızı ortaya koyarken öncelikle Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan belgelere başvurduk. Ardından her iki ailenin Fransız vatandaşı olması nedeniyle Nantes'daki Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nden yararlandık. Bu doğrultuda 19. yüzyılda Osmanlı maliyesi ve Galata bankerlerini konu edinen Türkçe ve yabancı literatür arşiv belgeleri çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Böylece Galata bankerlerine atfedilen eserlerde diğer banker ailelerle karşılaştırıldığında daha arka planda kalan Lorando ve Tubini ailelerinin 19. yüzyıldaki konumunu, sahip oldukları Levanten ve Fransız vatandaşlığı özellikleri ile ortaya çıkarmaya çalıştık. Çalışmamızın 19. yüzyılda Osmanlı iktisat tarihinde banker ailelerinin rolünün daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine katkı sağlayacağı inancındayız.

Çalışmamız Tübitak SOBAG-1001 projeleri kapsamında hazırlanan ve bursiyer olarak yer aldığım 114K883 numaralı, "Osmanlı Devleti-Fransa İlişkilerinde Kriz: Malî, Siyasî, Diplomatik ve Hukukî Boyutlarıyla Lorando-Tubini Meselesi (1875-1902)" başlıklı projenin bir çıktısı olarak hazırlanmıştır. Bu doğrultuda 1901 senesinde ortaya çıkan diplomatik hadisede, Osmanlı Devleti'nin kriz yönetiminin araştırıldığı bu projede daha sağlıklı bir değeren-

dirmenin ortaya konması, hadisenin başrollerini üstlenen unsurlardan olan Lorando ve Tubini ailelerinin 19. yüzyıldaki faaliyetlerinin araştırılmasını gerektirmekteydi. Dolayısıyla proje dahilinde yerli ve yabancı pek çok arşiv evrakı ve kaynağı değerlendirilmiştir. Böylelikle çalışmamızda Türkçe evrak ve kaynakların yanı sıra hem yurtiçi hem de yurtdışındaki Fransızca arşiv evrakı ve kaynakları da kullanılmıştır.

Konunun seçimi ve çalışmam süresince gösterdiği desteklerden dolayı hocam Doç. Dr. Metin Ünver'e şükranlarımı arz ederim. Desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mahir Aydın başta olmak üzere İstanbul Üniversitesi Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı'nda görev alan tüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Bizimle irtibata geçerek Lorando ailesinin bir ferdi olarak anılarını, aileye ait fotoğrafları paylaşan Sayın Arbogast Baron Franckenstein ve kıymetli kız kardeşi Maria Pia'ya ilgi ve nezaketleri için çok teşekkür ederim. Son olarak her zaman yanımda bulunan aileme, eşim Gizem Sefer'e ve bu çalışmamın yayımlanmasına vesile olan Albaraka Yayınları'na teşekkürlerimi sunuyorum.

İstanbul 2024
Dr. Semih Sefer